

Оподаткування розподіленого прибутку: міжнародний досвід

Девід Заха, Олександра Бетлій

Берлін/Київ, травень 2017 р.

Вступ

Підстави для обговорення

- Поточна дискусія щодо заміни податку на прибуток підприємств (ППП) податком на розподілений прибуток («податок на виведений капітал») в Україні
 - База оподаткування ППП: фінансовий прибуток компаній
 - База оподаткування податком на розподілений прибуток: операції, в результаті яких капітал залишає податкову юрисдикцію (дивіденди, дооцінки трансфертних цін, тощо)
- Німецька консультативна група та Інститут економічних досліджень та політичних консультацій підготували дослідження (PS/01/2017), в якому представлено порівняння двох систем та надано рекомендації

Зміст даної Аналітичної записки:

- Міжнародний досвід щодо податків на розподілений прибуток
 - Естонія: початкове запровадження податку на розподілений прибуток, чинний
 - Македонія: запровадження податку на розподілений прибуток, потім скасований
 - Молдова: провал реформи
 - Грузія: податок на розподілений прибуток запроваджено з 2017 року
- Основні риси, економічний та фінансовий вплив, уроки для України

Естонія: Перший випадок із запровадження податку на розподілений прибуток

Історія

- 2000 р.: заміна звичайного ППП податком на розподілений прибуток компаній
- Досі чинний
- Першоджерело податку на розподілений прибуток

Мотивація

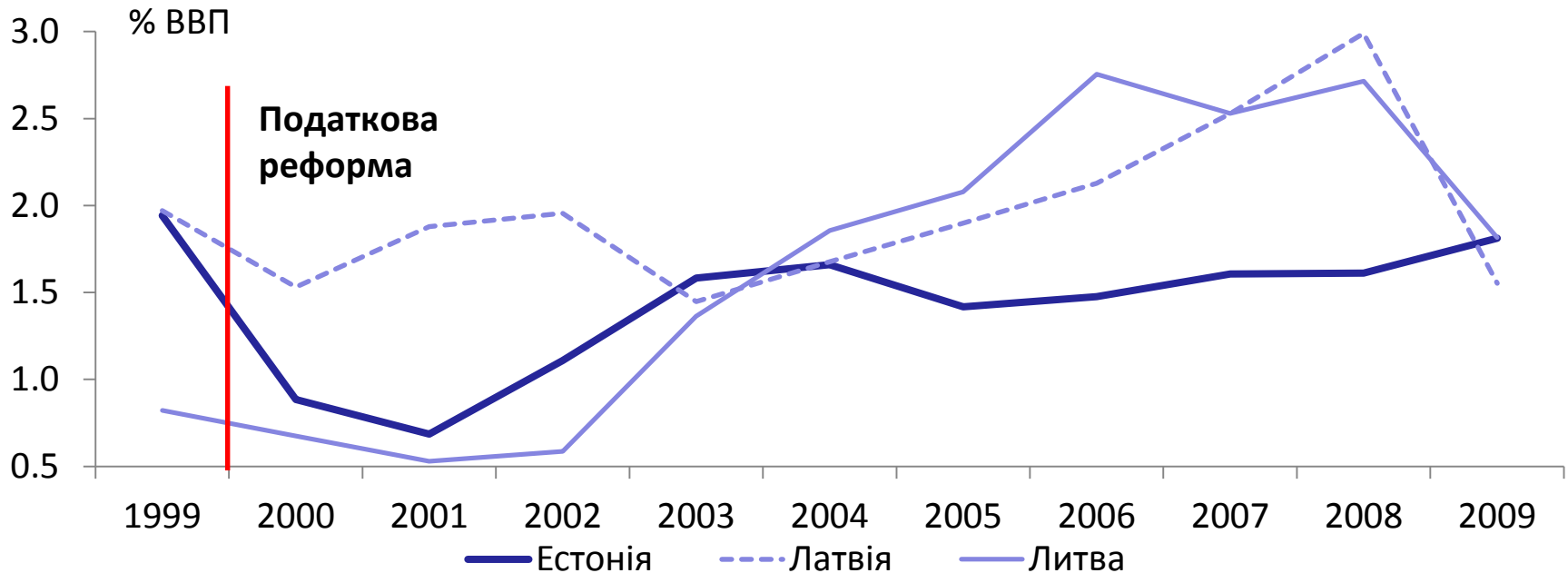
- Посилити капітал компаній, щоб стимулювати інвестиції
- Перешкодити використанню податковий гаваней
- Знизити витрати на дотримання правил із сплати та адміністрування податку

Основні риси

- Стосується компаній-резидентів та постійних представництв
- Ставка податку - 20%
- База оподаткування: розподілений прибуток або платежі, прирівняні до розподілення прибутку (напр., витрати, які не стосуються діяльності бізнесу, великі пожертвування, операції з пов'язаними сторонами)
- Немає подвійного оподаткування дивідендів
- Немає правил тонкої капіталізації
- Місячні податкові декларації, сплата податку 10го числа кожного місяця

Естонія: Фіскальний вплив

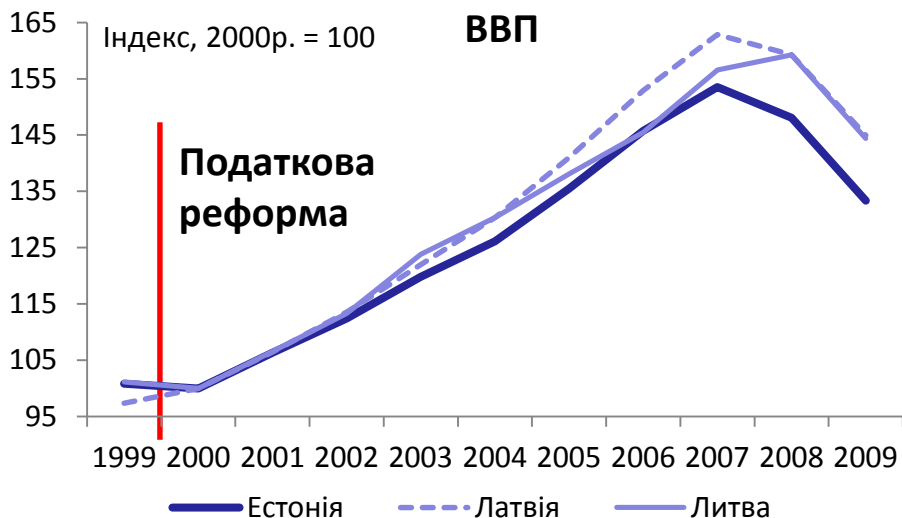
Доходи з оподаткування прибутку підприємств

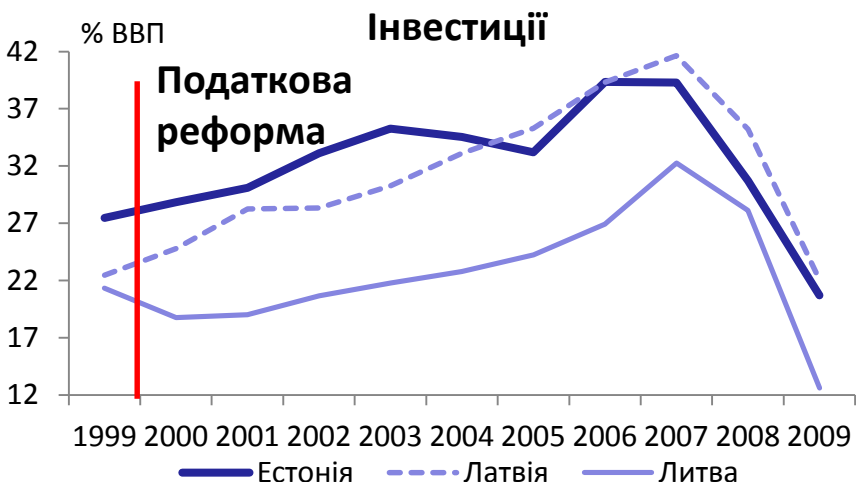
Джерело: IMF Government Finance Statistics

- Доходи від оподаткування прибутку в Естонії впали з 2% до 1% ВВП під час реформи
 - Пізніше, доходи від податку на розподілений прибуток становили близько 1,5% ВВП
 - В інших Балтійських країнах вищий внесок надходжень від податку на прибутки компаній – до 2,5% ВВП
- **Негативний вплив реформи на фіскальну ситуацію, падіння доходів на 0,5-1,0% ВВП внаслідок реформи**

Естонія: Економічний вплив

Джерело: World Economic Outlook database, April 2017

Джерело: World Economic Outlook database, April 2017

© Інститут економічних досліджень та політичних консультацій

ВВП

- Швидке зростання економіки Естонії у 2000х роках
- Однак після запровадження податку на розподілений прибуток немає суттєвої різниці в темпах зростання порівняно із сусідами

Інвестиції

- Вищі інвестиції в Естонії, ніж в Латвії та Литві вже до 2000го року
- Інвестиції пришвидшилися після реформи, але зростали навіть швидше у Латвії
- Однак низьке співвідношення боргу до капіталу в Естонії завдяки оподаткуванню лише розподіленого прибутку

➤ **Не спостерігається очевидного економічного впливу**

© German Advisory Group

Естонія: Загальна оцінка

Вплив реформи

- Фіскальний вплив: негативний навіть після 10ти років після впровадження
- Економічний вплив: немає чіткого впливу
- Водночас: незважаючи на відсутність чітких доказів позитивного економічного впливу, компанії та уряд переконані, що податкова реформа надалі поліпшила діловий клімат в країні

Особливості запровадження податку в Естонії

- Відповідність правилам ЄС
 - Під час реформи були побоювання, що податок може бути податком, утриманим з дивідендів (заборонено Директивою щодо материнських-дочірніх компаній)
 - Після рішення ЄСJ “Burda” у 2008 р., зрозуміло, що це не так
- Естонія насправді стала «корпоративним банком» для транснаціональних компаній
 - Прибутки зберігали в Естонії з відсутнім оподаткуванням, а також відсутнім податком на процентні платежі
 - Цей підхід не підходить до більших країн, як-то Україна
- Питання щодо ухилення від сплати податку: кредити пов'язаним сторонам, які надавались естонськими компаніями
 - Насправді неоподаткований розподілений прибуток, хіба що кредит виплатили
 - Поточне обговорення: «Забезпечення з податку на прибуток» за кредитами, який відшкодовують, коли боржник погашає кредит

Македонія: Податкова реформа як тимчасовий захід

Історія

- Македонія тимчасово запровадила податок на розподілений капітал у 2009 р., щоб відновити економічне зростання
- Повернення до старої системи ППП у 2014 р., щоб знову збільшити податкові надходження

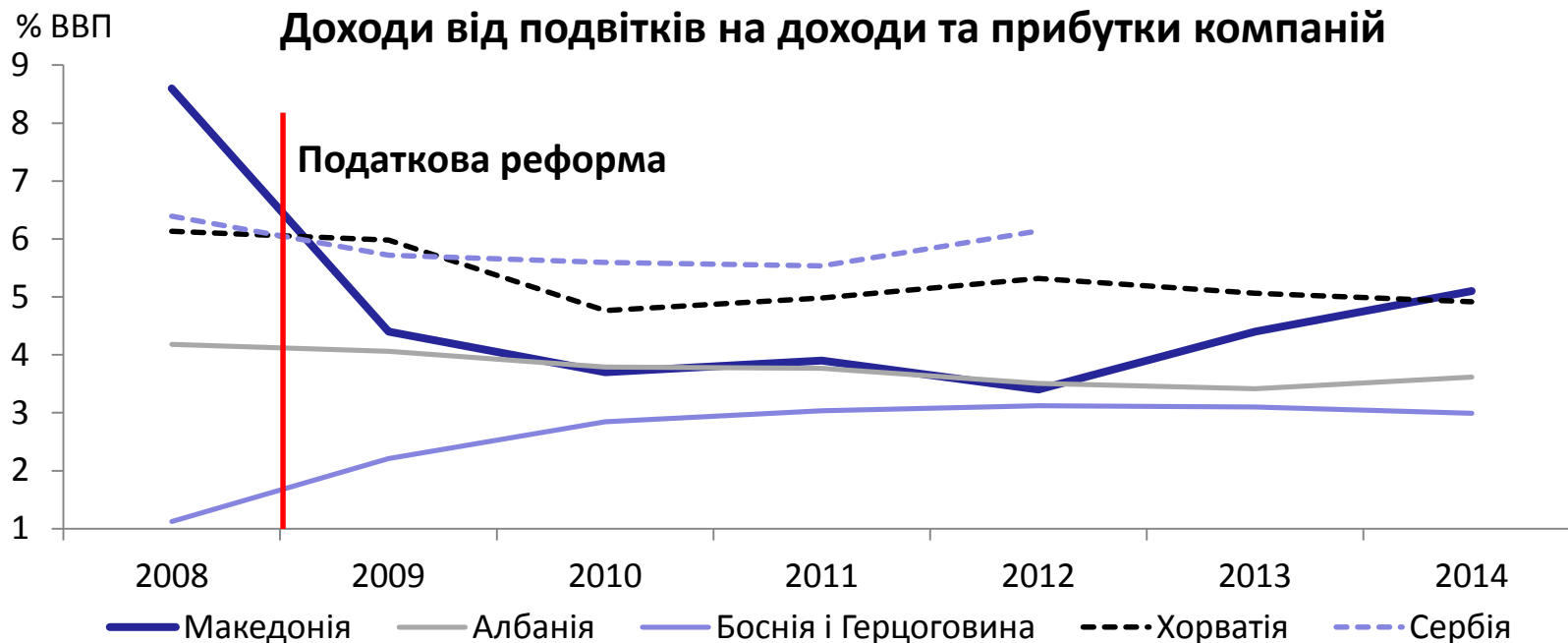
Мотивація

- Протидія наслідкам світової економічної кризи у 2008-2009 роках
- Залучення інвестицій за допомогою доброзичливого до бізнесу оподаткування компаній

Основні риси

- Ставка податку - 10%
- База оподаткування: дивіденди сплачені компаніями-резидентами нерезидентам або фізичним особам, прирівняні до розподілення прибутку виплати
- Чинні правила тонкої капіталізації та трансфертного ціноутворення
- Розподілення прибутку декларується та оподатковується миттєво
- Також річні податкові декларації, в яких зазначено оподатковувані операції, які не виключають з бази оподаткування, як-то процентні платежі, на які поширюються правила тонкої капіталізації, корегування щодо трансфертного ціноутворення, видатки, що не стосуються бізнесу
- Виключення з податку: МСП із річним доходом до 6 млн денарів (97500 євро) мають право на спрощену систему оподаткування, компанії у вільних індустріальних зонах

Македонія: Фіскальний вплив

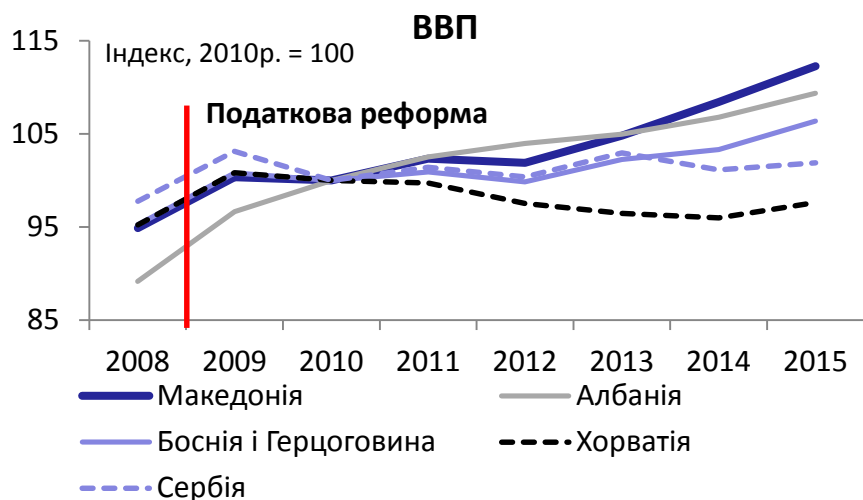

Джерело: GFS IMF

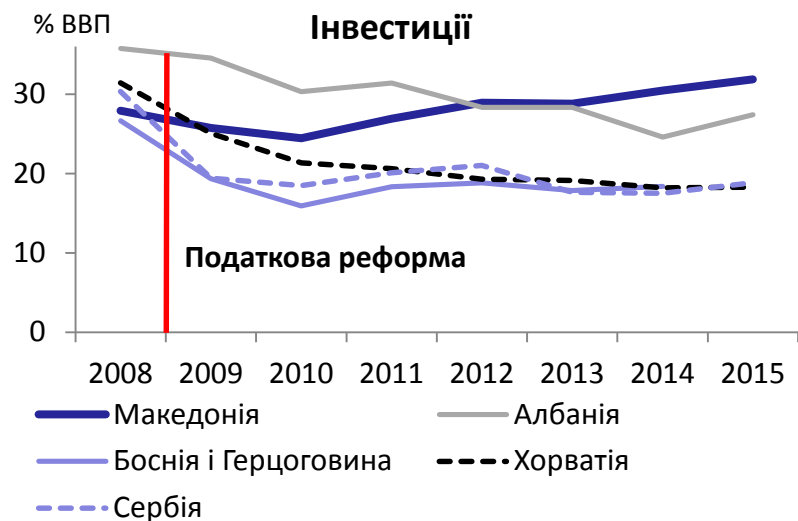
- Бюджетні надходження від податку скоротились майже вдвічі з 8,6% ВВП до 4,4% ВВП у 2009 році
- Частково через падіння економіки у 2008 році, хоча ВВП відновився у 2009 році, а доходи від оподаткування прибутків компаній були вищими у сусідніх країнах
- Збільшення податкових доходів було додатковою мотивацією для скасування реформи у 2014 р.

➤ Суттєвий негативний фіскальний вплив реформи

Македонія: Економічний вплив

Джерело: World Economic Outlook database, April 2017

Джерело: World Bank

ВВП

- Економічне зростання у Македонії у 2008-2010 рр. було подібним до країн порівняння в регіоні
- Швидше зростання Македонії та Албанії після 2010 року
- Експерти пояснюють зростання іншими факторами, оскільки оподаткування бізнесу до і після реформи було занадто низьким, щоб суттєво вплинути на динаміку

Інвестиції

- Бізнес стверджує, що нова система була сприятливою для інвестицій через поліпшення ліквідності компаній
- Інвестиції в Македонії були вищими, ніж в інших країнах регіону
- Податок, однак, був лише одним з чинників (також відбулись реформи, що сприяли розвитку бізнесу)
- **Потенційно позитивний вплив на довгострокове зростання через інвестиції**
- **Але податкова реформа була лише одним із багатьох факторів**

Македонія: Загальна оцінка

Вплив реформи

- Фіскальний вплив: дуже негативний, падіння доходів від оподаткування доходів компаній вдвічі
- Економічний вплив: можливо позитивний через більші інвестиції
- Бізнес підтримував реформу через позитивний вплив в на їх ліквідність

Причини для скасування

- Економічне відновлення у 2013 році знизило очікувану потребу у додатковому стимулюванні
- Негативний фіскальний вплив сприймався сильнішим, ніж позитивний вплив на інвестиції
- Вільні індустріальні зони вже передбачали податкові стимули
- Стандартну систему розглядали як шанс отримати членство в ЄС

Особливості впровадження податку в Македонії

- Перехід до податку на розподілений прибуток: складно визначити, чи розподілений прибуток вже оподатковували за початковою системою ППП
- Скасування: хоча цей крок планували лише як тимчасовий захід, скасування сталося неочікувано і без попереднього оголошення. Це створило проблеми для податкового та фінансового планування компаній
- Тимчасова природа податку на розподілений прибуток створила передумови для ухилення від сплати податків: відкласти розподілення прибутку до повернення ППП (також причина попередньо не оголошеного рішення про скасування)

Молдова: нульова ставка ППП на реінвестований прибуток

Історія

- Ставку ППП на реінвестований прибуток було визначено на рівні 0% у 2017 році в рамках ширшої реформи
- Це *технічно* означало, що залишається система оподаткування ППП, але *економічно* означало базу оподаткування, яка є близькою до бази за системи оподаткування розподіленого прибутку
- У 2012 році ставку ППП на реінвестований прибуток було підвищено до 12%
- Отже, економічна подібна система (ППП) до системи податку на виведений капітал у 2008-2011 роках

Мотивація

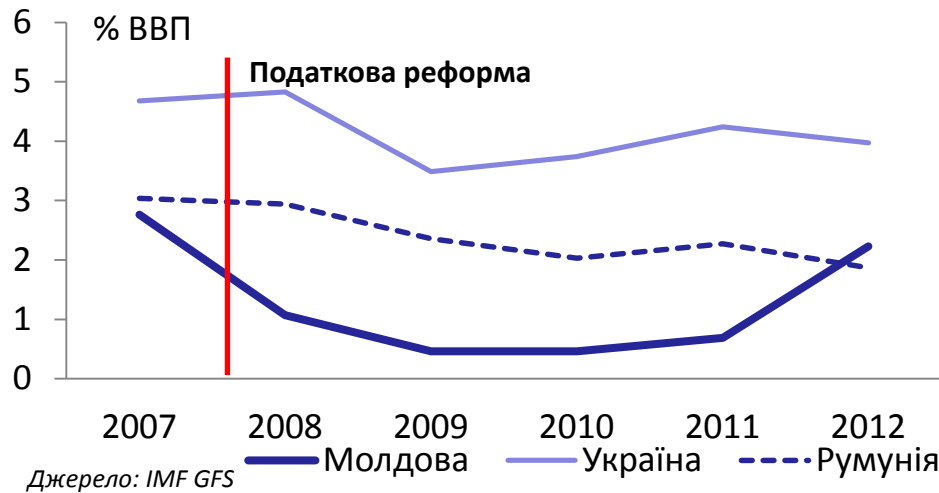
- Підвищити привабливість Молдови для іноземних інвесторів
- Детінізація економіки за рахунок цього та інших заходів в рамках податкової реформи
- Також внутрішня, чисто політична мотивація (зниження податкових доходів місцевої влади в Кишиніві)

Основні риси

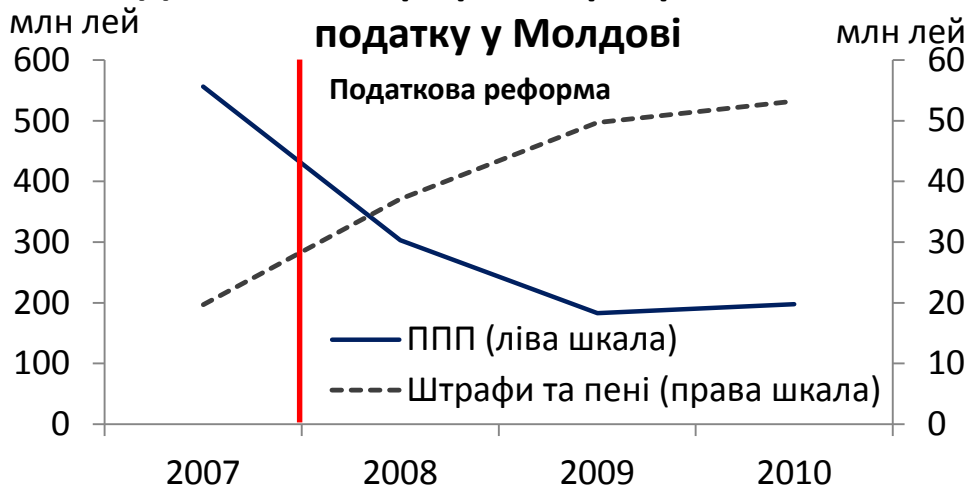
- Технічно, Молдова надалі мала ППП зі ставкою 15%
- Економічний еквівалент з податком на розподілений прибуток, оскільки реінвестований прибуток не оподатковувався, отже податкові стимули для фінансування інвестицій за рахунок власного капіталу
- Відсутність спрощення адміністративних процедур: компанії все ще повинні були подавати річні фінансові звіти за МСФЗ із всіма необхідними витратами на дотримання законодавства

Молдова: Фіскальний вплив

Доходи від корпоративного податку

Доходи та штрафи з корпоративного податку у Молдові

Джерело: Звіти про виконання Державного бюджету у 2007-2010 рр.

© Інститут економічних досліджень та політичних консультацій

Фіскальний вплив:

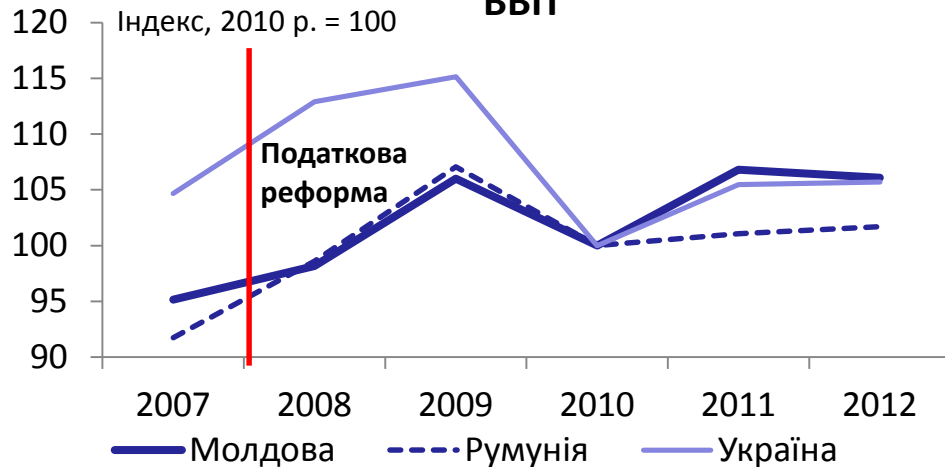
- Фіскальний внесок ППП впав з 2,8% ВВП до 1,1% ВВП у 2008 р.
- В контексті загального погіршення через світову економічну кризу
- Фіскальний внесок ППП відновився після скасування нульової ставки у 2012 р.

Непрямий вплив через штрафи та пені:

- Неочікуваний великий фіскальний вплив та загальна економічна криза призвели до стрімкого росту дефіциту
- Наслідки: податкова намагалась закрити дірку за рахунок збільшення зібраних штрафів
- Повністю нівелювала бажаний ефект на інвестиційну привабливість
- **Негативний фіскальний вплив призвів до збільшення штрафів, погіршення інвестиційного клімату**

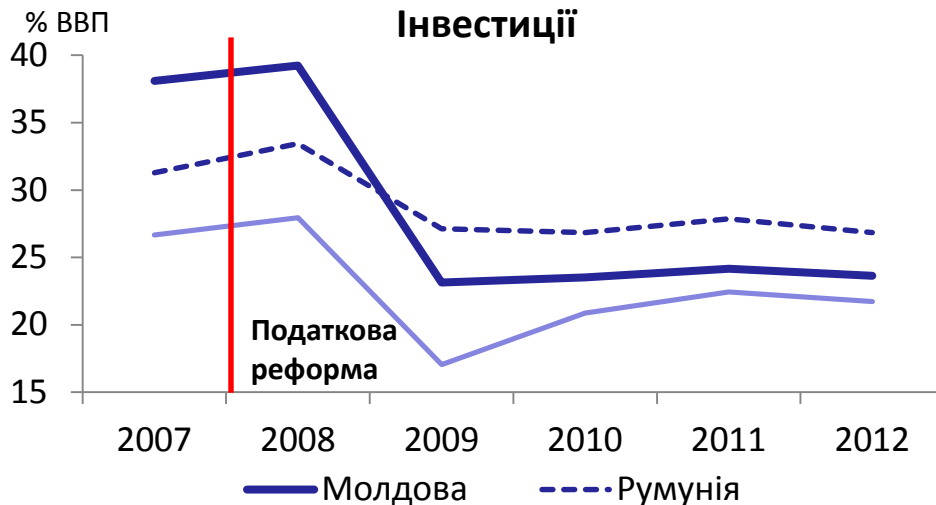
Молдова: Економічний вплив

ВВП

Джерело: World Economic Outlook database, April 2017

Інвестиції

Джерело: World Bank

ВВП

- Не має відмінностей між розвитком Молдови та Румунії до 2010 року
- Сильніше зростання, ніж у Румунії у 2011 році, але подібне до України

Інвестиції

- Різке скорочення інвестицій у 2009 році після запровадження нульової ставки
 - Зниження інвестицій у 2009 році передусім через світову економічну кризу
 - Після 2009 року не спостерігається зростання інвестицій
 - Можливо через високі витрати на дотримання законодавства через підхід податкової служби (штрафи, тощо)
- **Відсутній позитивний вплив на інвестиції або ВВП**
- **Збільшення штрафів погіршило інвестиційний клімат**

Молдова: Загальна оцінка

Вплив реформи

- Фіскальний вплив: суттєвий негативний вплив нульової ставки на додаток до погіршення ситуації внаслідок світової економічної кризи у 2008 році призвів до тиску податкових органів збільшити бюджетні надходження. В результаті суттєво зросли штрафи та пені на бізнес
- Економічний вплив: відсутній позитивний вплив, оскільки внаслідок діяльності податкових органів погіршився інвестиційний клімат

Оцінка

- В цілому, дуже контпродуктивний захід, оскільки були втрачені бюджетні доходи без будь-якого позитивного впливу на економіку
- Досвід Молдови ще раз свідчить про потребу належного бюджетного планування в контексті передбаченого запровадження податку на виведений капітал
- Впровадження «сурогатного податку на розподілений прибуток» через нульову ставку ППП на реінвестований прибуток означає відсутність будь-якого адміністративного спрощення: надалі залишається фінансова звітність за МСФЗ

Грузія: Нещодавнє запровадження податку на розподілений прибуток

Історія

- Податок на розподілений прибуток запроваджено у січні 2017 року
- Лише часткова податкова реформа: фінансові компанії/інституції надалі сплачують ППП

Мотивація

- Поліпшення інвестиційного клімату та збільшення інвестицій у Грузії
- Податкова реформа в контексті ширших заходів, спрямованих на поліпшення інфраструктури та ділового середовища у Грузії

Основні риси

- Стосується компаній-резидентів та постійних представництв
- Ставка податку залишилась на рівні 15%, як раніше ППП
- База оподаткування: розподілений прибуток, прирівняні платежі (небізнесові операції, тощо)
- Принцип витягнутої руки з пов'язаними сторонами

Перші результати

- Представники бізнесу схвально оцінили новий податок
- Хоча багато зацікавлених сторін мали багато застережень через можливий негативний фіскальний вплив, надходження від нового податку у першому кварталі були вищими за очікувані

Уроки для України

Уроки щодо доцільності впровадження податку на розподілений прибуток

- Податок на розподілений прибуток означає принаймні короткострокові втрати бюджетних доходів
- Непевний вплив на економічне зростання
- Міжнародний досвід свідчить, що обмежені економічні вигоди від податку на розподілений прибуток не можуть виправдати фіскальні збитки

Наслідки для політики у випадку запровадження податку на розподілений прибуток

- Досвід Молдови наголошує на необхідності належного бюджетного планування, щоб врахувати бюджетні втрати в перші роки
- Необхідність чіткого та легкого застосування правил щодо оподаткування прибутку вже за попереднього режиму ППП
- Нульова ставка на реінвестований прибуток як у випадку Молдови замість повноцінної податкової реформи може призвести до негативного фіскального впливу без спрощення податкового адміністрування
- Податок на розподілений прибуток не може бути тимчасовим заходом, оскільки він створює стимули не розподіляти прибутки, доки є чинним податок на розподілений прибуток

Девід Заха

saha@berlin-economics.com

Олександра Бетлій

betliy@ier.kiev.ua

German Advisory Group

c/o BE Berlin Economics GmbH

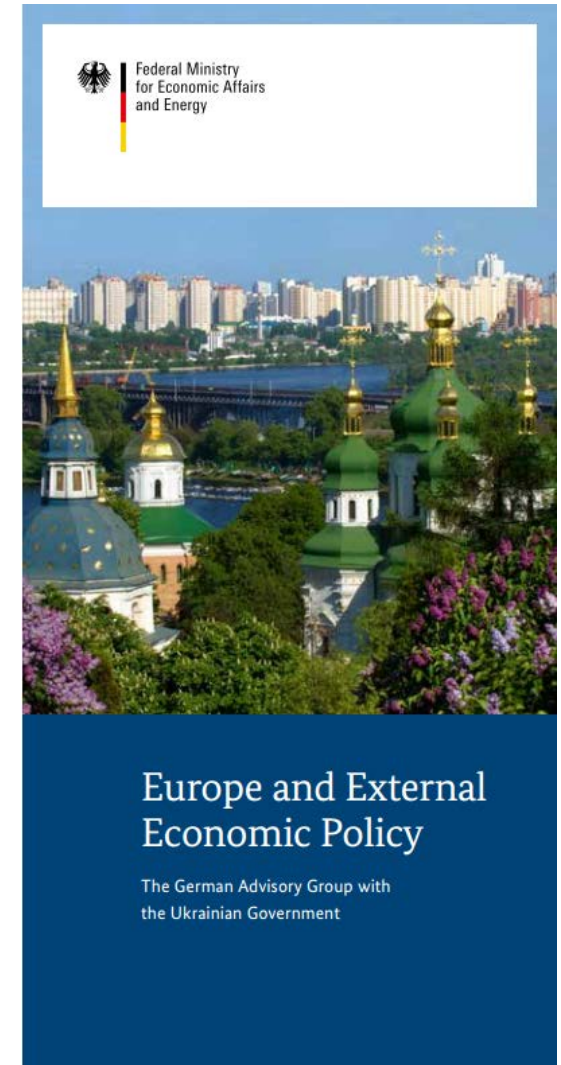
Schillerstr. 59, D-10627 Berlin

Tel: +49 30 / 20 61 34 64 0

Fax: +49 30 / 20 61 34 64 9

www.beratergruppe-ukraine.de

Twitter: @BerlinEconomics

Додаток: Дискусія у Німеччині щодо податку на операції, 1980-1990ті роки

- Дискусія у 1980-90х роках: податок на операції для компаній
 - Оподаткування операційного прибутку за виключенням інвестицій та заробітних плат
 - Подібний до податку на виведений капітал: база оподаткування не фінансові прибутки, а операції (потоки)
 - Забезпечення, поточна вартість активів не має значення, лише сума операцій
- Аргумент на користь податку на операції:
 - Нейтральність щодо фінансових рішень (немає стимулів проти фінансування інвестицій за рахунок власного капіталу або оподаткування нерозподіленого прибутку, як це наявне при ППП)
- Інша пропозиція (Sinn, 1984):
 - Залишити ППП, миттєва повна амортизація інвестицій, ставка податку на дивіденди така ж, як на нерозподілений прибуток
 - ППП без системних змін, але вирішено проблему амортизація/інвестиції
- **Переважно академічна дискусія**
- **Немає політичної реалізації**